

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD	23 MEHEFIN 2016
TEITL	DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL CYNGOR GWYNEDD AR GYFER 2015/16
PWRPAS YR ADRODDIAD	CYFLWYNO'R DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL (YN YMGORFFORI'R DATGANIAD RHEOLAETH FEWNOL STATUDOL) AR GYFER 2015/16 I'R PWYLLGOR ARCHWILIO AM GYMERADWYAETH
AWDUR	DEWI MORGAN, UWCH REOLWR REFENIW A RISG
GWEITHREDIAD	CYMERADWYO'R DATGANIAD AT BWRPASAU EI ARWYDDO GAN ARWEINYDD Y CYNGOR A'R PRIF WEITHREDWR

1. CYFLWYNIAD – BETH SYDD ANGEN I'R PWYLLGOR ARCHWILIO EI WNEUD?

1.1 Er mwyn cyflawni ei ddyletswyddau fel “y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu”, mae angen i'r Pwyllgor Archwilio:

- **Ystyried y Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft sy'n ymddangos yn yr atodiad.**
- **Herio'r Uwch Reolwr Refeniw a Risg am sgoriau “Impact” ac “Effeithiolrwydd” sydd wedi eu nodi, a'r naratif sy'n egluro'r cyfiawnhad am y sgôr.**
- **Ystyried cynllun gweithredu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft.**
- **Cymeradwyo'r Datganiad, ac argymhell fod Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn ei arwyddo.**

2. CEFNDIR

2.1 Mae gofyn statudol am Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol fel canlyniad i gynnwys:

- Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, sy'n datgan:

Rhaid i'r corff perthnasol sicrhau bod system gadarn o reoli mewnol sy'n hwyluso gweithrediad effeithiol swyddogaethau'r corff hwnnw ac sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg, a rheolaeth ariannol ddigonol ac effeithiol.

Rhaid i'r corff perthnasol gynnal adolygiad o leiaf unwaith mewn blwyddyn ar effeithiolrwydd ei systemau rheoli mewnol. Rhaid i ganfyddiadau'r adolygiad gael eu hystyried gan aelodau'r corff yn cyfarfod yn ei gyfanrwydd neu gan bwyllgor.

Ar ôl yr adolygiad, rhaid i'r corff neu'r pwyllgor gymeradwyo datganiad ar reoli mewnol a baratowyd yn unol ag arferion priodol. Rhaid i'r corff perthnasol sicrhau bod y datganiad yn mynd gydag unrhyw ddatganiad o gyfrifon y mae'n ddyletswydd arno i'w baratoi.

- Côt Ymarfer CIPFA ar Gyfrifwaith Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig (y "SORP")
- Fframwaith CIPFA / SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government*, ac atodiadau dilynol. Cyhoeddwyd fersiwn newydd o'r fframwaith yn ystod Ebrill 2016. Yn ystod haf 2016 bydd y Cyngor yn dechrau ar y gwaith o adolygu ei drefniadau llywodraethu yng nghyd-destun y fframwaith newydd, ond mae Datganiad 2015/16 wedi ei lunio ar sail y fframwaith oedd mewn grym yn ystod y flwyddyn.

3. HUNANASESIAD O EFFEITHIOLRWYDD Y FFRAMWAITH LYWODRAETHU

3.1 Mae gan y Pwyllgor Archwilio swyddogaeth allweddol i herio dulliau paratoi a chynnwys y Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Wrth iddynt arwyddo'r Datganiad Llywodraethu, mae'r Prif Weithredwr ac Arweinydd y Cyngor yn cadarnhau:

"Rydym wedi cael ein cyngori ar oblygiadau canlyniad yr adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu gan y Pwyllgor Archwilio, a bod y trefniadau yn parhau i gael eu hystyried yn addas at ei ddiben yn unol â'r fframwaith llywodraethu. Mae'r meysydd sydd wedi derbyn sylw eisoes a'r rhai y mae'r Cyngor am fynd i'r afael â hwy yn benodol gyda chamau gweithredu newydd ar y gweill yn cael eu hamlinellu isod."

3.2 Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn crynhoi canlyniad yr hunanasesiad llywodraethu, sydd wedi cael ei ddiweddarau gan y Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu yn ystod y flwyddyn, mewn datganiad sydd yn dweud wrth Bobl Gwynedd beth yw ein fframwaith llywodraethu, a pa mor dda mae'n gweithio. Aelodau'r Grŵp yw y Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro, Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol, dau Uwch Reolwr Cefnogaeth Gorfforaethol a'r Uwch Reolwr Refeniw a Risg.

3.3 Mae'r diagram sy'n cynnwys y sgoriau Impact ac Effeithiolrwydd yn dilyn yr un ffurf ag yn Natganiad 2015. Wrth gymeradwyo'r datganiad hwnnw, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn mai'r diffiniad o "lywodraethu da" yw trefniadau sy'n rhoi darparu ar ran bobl Gwynedd yn y canol.

3.4 Mae angen i'r Pwyllgor Archwilio fodloni ei hun fod y naratif sy'n cyfiawnhau'r sgoriau yn adlewyrchiad teg o'r Cyngor cyn belled â'i fod yn ymwybodol o hynny, ar sail yr wybodaeth y mae wedi ei dderbyn dros y flwyddyn.

4. Y DREFN SGORIO

4.1 Mae'r trefniadau ar gyfer gosod sgôr Impact ac Effeithiolrwydd ar gyfer elfennau Fframwaith Llywodraethu'r Cyngor wedi bod yn destun adroddiadau i ddau gyfarfod diwethaf y Pwyllgor Archwilio, ar 11 Chwefror 2016 a 5 Mai 2016.

4.2 Roedd adroddiad 11 Chwefror yn cyflwyno manylion am asesiad diweddar o holl elfennau'r fframwaith llywodraethu, gan gynnwys newidiadau yn y sgoriau lle'n briodol. Mae dolen i'r adroddiad yma i'w gael isod:

Adroddiad:

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/s3720/Hunanasesiad%20o%20Drefniadau%20Llywodraethu.pdf?LLL=1>

Atodiad:

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/s3721/Atodiad.pdf?LLL=1>

4.3 Penderfynwyd yn nghyfarfod 5 Mai y byddai'r Cyngor yn defnyddio matrices 5x5 yn hytrach na 10x10 o hyn ymlaen i arddangos ei sgoriau Impact ac Effeithiolrwydd. Roedd hynny ar sail argymhelliad gan y Grŵp Rheoli, ac ystyriaeth gan y Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu. Roedd yr adroddiad yn gosod allan canlyniadau yr asesiad a adroddwyd arno yn Chwefror yn y matrices newydd:

Adroddiad:

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/s4442/Hunanasesiad%20o%20Drefniadau%20Llywodraethu.pdf?LLL=1>

Atodiad:

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/s4443/Atodiad.pdf?LLL=1>

Sgoriau Impact

4.4 Nid oes unrhyw un o'r sgoriau Impact wedi newid ers y cyflwyniad i'r Pwyllgor Archwilio ar 5 Mai.

Sgoriau Effeithiolrwydd

4.5 Un sgôr Effeithiolrwydd sydd wedi newid er y cyflwyniad blaenorol i'r Pwyllgor ar 5 Mai, sef cynnydd yn y sgôr Rheoli Perfformiad o 2 i 3 allan o 5.

Rheoli Perfformiad	
---------------------------	--

4.6 Mae hynny yn adlewyrchu'n cynnydd a wnaed i gyflwyno trefn rheoli perfformiad newydd ar draws y Cyngor, gydag unedau busnes ar draws yr awdurdod bellach yn ystyried os ydym yn mesur y pethau cywir.

5. **BLAENORIAETHAU'R CYNGOR**

5.1 Canlyniad y newidiadau a wnaed yn ystod y flwyddyn ers cymeradwyo Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2014/15 yw'r addasiadau canlynol i flaenoriaethau llywodraethu'r Cyngor:

- Gwerthoedd y Cyngor wedi ei ailenwi yn "Diwylliant y Cyngor" ac wedi symud o'r coch i'r oren
- Ymgysylltu wedi symud o'r coch i'r oren
- Rhaglen Arweinyddiaeth wedi symud o'r oren i'r melyn
- Llywodraethu Gwybodaeth wedi symud o'r coch i'r oren
- Y gyfundrefn 'Cyflawni' wedi ei ailenwi yn "Rheoli Perfformiad" ac wedi symud o'r coch i'r oren
- Llythyr Blynyddol yr Archwiliwr Allanol wedi ei ailenwi yn "Ymateb i Llythyr Blynyddol yr Archwiliwr Allanol" ac wedi symud o'r oren i'r melyn
- Y Pwyllgor Safonau wedi symud o'r melyn i'r gwyrdd
- Cydberthynas Aelodau wedi symud o'r oren i'r melyn
- Côt Ymarfer Canu'r Gloch wedi symud o'r melyn i'r gwyrdd
- Defnydd o Dechnoleg yn elfen newydd sydd yn oren
- Rheolaeth Asedau yn elfen newydd sydd yn felyn
- Gwerthuso, Hyfforddi a Datblygu Staff wedi ei ailenwi'n "Cynllunio'r Gweithlu", ac yn parhau'n oren.

5.2 Felly, nid oes elfennau Blaenoriaeth Uchel Iawn (coch) erbyn hyn.

5.3 Yr elfennau Blaenoriaeth Uchel (oren) ydi:

- Diwylliant y Cyngor
- Gwasanaethau Cyhoeddus Integredig
- Cynllun Strategol y Cyngor
- Ymgysylltu
- Llywodraethu Gwybodaeth
- Trefniadau Rheoli Risg
- Rheoli Perfformiad
- Y Drefn Craffu
- Cynllunio'r Gweithlu
- Defnydd o Dechnoleg

6. **ARGYMHELLIAD**

6.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio:

- Ystyried y Datganiad Llywodraethu Drafft sy'n ymddangos yn yr atodiad.
- Herio'r Uwch Reolwr Refeniw a Risg am sgoriau "Impact" ac "Effeithiolrwydd" sydd wedi eu nodi, a'r naratif sy'n egluro'r cyfiawnhad am y sgôr.
- Ystyried cynllun gweithredu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft.
- Cymeradwyo'r Datganiad, ac argymhell fod Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn ei arwyddo.